

**NEMZETI MÉDIA- ÉS HÍRKÖZLÉSI HATÓSÁG
HIVATALA
MŰSORFIGYELŐ ÉS ELEMZŐ FŐOSZTÁLY**

Szám:

**ELŐTERJESZTÉS
A MÉDIATANÁCS RÉSZÉRE**

Tárgy: az ÖsszeEsküvők című műsor és a kapcsolódó műsorformátumok rendszeres figyeléséből származó hatósági tapasztalatok

Előterjesztő: Aranyosné dr. Börcs Janka
főigazgató

Látta, egyetért: Dömötörné dr. Ács Katalin
főigazgató-helyettes

Készítette: Műsorfigyelő és elemző főosztály

Budapest, 2012. február 20.

A formátum

Az ÖsszeEsküvők című valóságshow a TV2 megbízásából gyártott produkcióként jelent meg a hazai kínálatban, amelyet a török valóság show, a *Perfect Bride* című formátum alapján szerkesztett. Az első szériát 2004-ben vetítette a Show TV Törökországban, amelyből később több helyi - indiai, arab, koreai, olasz - változat is készült, és amelyek mind hatalmas nézettségnek örvendtek. A műsor számos nézettségi rekordot megdöntött, a formátum hazájában, Törökországban 71 százalékos közönségaránnyal futott. Jelenleg Ukrajnában, Oroszországban és Bulgáriában tervezik az indítását. A program amerikai társműsora az NBC-n vetített *Momma's Boys*, amely felépítése szerint annyiban volt más, hogy mindössze három férfi válogatott 32 női jelölt közül. A megvalósítás azonban nem aratott jelentős sikereket, így a szolgáltató elállt a második széria készítésétől. Az ÖsszeEsküvők című műsort új licenc alapján szerkesztették, ennek ellenére az alapötlete, illetve annak dramaturgiája a külföldön és itthon eddig vetített valóságshow műsorokkal azonos elveken nyugszik. A produkció lényege jelen esetben is az, hogy kifejezetten erre a célra kialakított, a külvilágtól elzárt és minden helyiségében bekamerázott házba költöztetik a játékosokat.

A formátum főszereplője a hat vőlegényjelölt és édesanyjuk, akik teljes egyetértésben dolgoznak azon, hogy a menyasszonyjelöltek közül kiválasszák azt az egyet, aki a legalkalmasabb feleség lenne. A karakterek válogatásakor a szerkesztők messzemenően figyelembe vették az egyes emberek személyiségjegyeit, így a viselkedésük és reakcióik előre kalkulálhatóvá váltak, azaz az egyes feladatok és élethelyzetek kialakításán keresztül közvetetten befolyásolhatták a műsor menetét. A nézők a rezidencián történeteket élő betekintések, valamint a stáb által összevágott és megszerkesztett összefoglalók formájában követhették nyomon. A TV2 új, „legdrágább műsorként” aposztrofált valóságshow-ja 2011. szeptember 16-án indult a szereplők összeköltözésével. A csatorna minden hétköznap 19 óra 20 perctől adott összefoglalót a fontosabb eseményekről, péntek esténként 21 óra után pedig az Összeecsapást közvetítették. Később megkezdték a heti összefoglaló vasárnap kora délután történő sugárzását is, ami az aktuális hét fontosabb eseményeinek felvételeiből válogatott. A televízió mindkét műsor esetében III. korhatár-kategória jelzéssel látta el a programokat, azaz „tizenkét éven aluliak számára nem ajánlott” minősítést alkalmazott. A műsorszám kiegészítéseként eltérő időszámban is megtekinthetők voltak az adás aktuális eseményei, hiszen hétköznaponként este 23 óra után tűzték képernyőre az *Esküdj!* című kísérőműsort. A késő esti összefoglaló a szexuális témák megjelenése mentén tematizálta a történéseket, mivel a formátum sajátossága, hogy időről-időre szexuális érintkezés is előfordul benne. Éppen ezért a szexualitás ábrázolása kapcsán az a gyakorlat alakult ki, hogy a médiaszolgáltató elkülönítetten kezelte a szexuális érintkezéseket tartalmazó részleteket, és külön műsorban, későbbi időpontban, magasabb korhatár-jelzéssel sugározta az azokról készített összefoglalókat. Az epizódokat ennek megfelelően 18-as korhatár-kategóriába sorolta, ami lehetővé tette a szexuális történések és egyéb erotikus tartalmak alapos bemutatását. Az ÖsszeEsküvők című reality egyedülállónak minősült abból a szempontból is, hogy párhuzamosan három különböző tévécsatornán is megjelent. A TV2 mellett a szolgáltató női csatornája, a Fem3 vetített szombatoként összefoglalót a hét fontosabb eseményeiből, az inkább férfiakra fókuszáló Pro4 pedig esténként fél tizenegy után adott élő közvetítést a rezidenciáról.

Az előzmények

A műsorszám műfaját tekintve párkereső trash reality. Konceptiója nem számít újdonságnak a hazai televíziós kínálatban, hiszen korábban sugároztak már hasonló tematikájú reality-eket. 2003 szeptemberében az RTL Klubon beharangozott *Nagy Ő* című, külföldi licenc alapján szerkesztett műsorban Noszály Sándor egykori teniszcsillag körül verődött össze imponáló hölgykoszorú. A program célja az volt, hogy a sztár kiválassza a jelentkezők közül azt a személyt, akivel együtt akarja majd leélni az életét. 2009 októberétől a csatorna ismét hasonló tartalommal jelentkezett. Ekkor a bulvár média egyik közkezdvelt figurája, Benkő Dániel közreműködésével indított társkereső valóságshow-t. A *Benkő feleséget keres* című műsorban a 62 éves „sztár” kegyeiért 16, az ország minden tájáról érkezett nő vetélkedett,

akik egy időre felfüggesztették a szokásos életüket, hiszen beköltöztek egy luxusvillába. Minden epizódban játékos feladatokkal és randizással kerültek közelebb a lányok Benkőhöz, miközben kiestek azok, akiket a lantművész nem talált szimpatikusnak. A verseny Benkő Dániel és az általa kiválasztott személy „házasságkötésével” zárult. Az egyes részekben számos, etikai szempontból kifogásolható elem szerepelt, amelyek a női nemmel szembeni sztereotípiákat erősítették, azonban a műsorszám korhatár-besorolása nem volt problematikus (a reality-t a 16 éven aluliak számára nem ajánlott kategóriába sorolva, 21 óra után vetítették). Majd a TV2 tett közzé 2010 augusztusától hasonló tematikájú reality-t, *Édesnégyes* címmel. A Hatóság állampolgári bejelentések hatására kezdte el vizsgálni a műsort. A csatorna „tizenkét éven aluliak számára nem ajánlott” minősítéssel látta el a programot, amellyel kapcsolatban a Médiatanács 16 esetben állapított meg kötbért.

A tavalyi év során beköszöntött a valóságshow formátumok reneszánsza, s régi klasszikusok, valamint új licenc alapján szerkesztett saját készítésű reality-k árasztották el a képernyőket. 2011 nézettségi mutatói egyértelműen a valóságshow-k térnyerését igazolták. Az RTL Klub hat év szünet után tűzte ismét műsorára a *ValóVilág* negyedik szériáját, a Viasat3 pedig a brit licenc alapján készült *Éden Hotellel* aratott nézettségi sikereket. A piaci igények tehát abba az irányba mutattak, hogy a közönség fogékony az új valóságshow-k megjelenésére, illetve a régi formátumok életre keltésére. A piaci helyzet és a formátumok sikerei mind borítékolták a TV2 azon döntését, hogy hamarosan ő is beszáll a versenybe. Hiszen a mutatók a VV4. indulása óta csak ritkán billentek a TV2 oldalára, és akkor is kizárólag a *Tények* című műsorszám következtében tudtak rövid időre előnyt szerezni. A *ValóVilág* negyedik szériájának sugárzása az RTL Klub minden eddiginél nagyobb előnyét eredményezte. Számos találgatás, hírfoszlány látott napvilágot azzal kapcsolatban, hogy a TV2-nek érdemes lenne újra elővennie a *Big Brother* formulát, azonban a szolgáltatónak más tervei voltak. A televízió végül 2011 júniusában jelentette be, hogy „anyósreality” indítását tervezi ősztől, a korábban már beharangozott *ValóVilág* folytatás ellenfeleként. A készítők nagyon hittek a formula sikerében, mivel véleményük szerint „ez egy nagyon szerethető, humoros valóság show, amelyben sok a csavar, a fordulat, és persze valódi érzelmi drámák is várhatók.”¹

Az ÖsszeEsküvők felépítése

A korábbi vizsgálatok kimutatták, hogy a valóságshow-k szerkesztési elve három jól kidolgozott pilléren nyugszik: a megfelelő szereplők kiválasztásán, az erotikus tartalmak prezentálásán, valamint a konfliktushelyzetek generálásán. Nem volt ez másként az *ÖsszeEsküvők* esetében sem, amellyel kapcsolatban a műsor alcíme is eligazítást nyújtott: „*Míg az anyós el nem választ!*” A szereplők elszállásolása is a fentebb említett célokkal állt összefüggésben, hiszen a menyasszonyjelöltek hol az anyósokkal laktak együtt, ami a konfliktushelyzetek kialakulásának szolgáltatott ideális táptalajt, hol a vőlegényekkel élhettek - kezdetben csak rövidebb ideig, majd véglegesen - egy fedél alatt, ami pedig a szexuális tartalmak megnövekedését idézte elő. Az anyukák szerepe kiemeltnek bizonyult, hiszen folyamatosan beleszólhattak a történésekbe. A műsor alapkonceptiója már a beválogatás során is megmutatkozott, mivel a lányok közül nem a fiúk, hanem az édesanyúk választották ki a végleges mezőnyt. Az anyósjelöltek egy szimpátiaméter nevű digitális mérőműszer segítségével jelezhették rokon- illetve ellenszenvüket a lányok iránt, akiknek fél perces kortesbeszédben kellett meggyőzniük az anyósokat a rátermettségükről. A válogatás során a fiúk adhattak ugyan tanácsokat, ám a végleges döntés az anyjuk kezében volt. A tizenkét versenyző kiválasztása után a lányok az anyósjelöltekkel költözhetek egy lakrészbe, míg a fiúk egy másik épületszárnyban lettek elszállásolva. A fiúkat és a lányokat ilyen módon elszeparálták, és csak a szerkesztők által megszabott időszakokban és körülmények között találkozhattak, illetve később rövidebb ideig együtt is lakhattak, majd összeköltözhetek. A közös programok során a féktelen szórakozás, egymás testi megismerése, valamint az erotikára épülő feladatok játszották a főszerepet.

¹ <http://www.mediainfo.hu/hirek/article.php?id=20585>

A verseny mozgatórugója a már ismert valóságshow-khoz hasonlóan a folyamatos kiesés rendszere volt, mivel a műsor végén egyetlen pár és a hozzájuk tartozó anyós nyerhette meg a játékot. A vetélkedésben tehát nem csak a lányok vettek részt, hanem a fiúk és az anyósok is küzdöttek a társaikkal. A kiválasztott szereplők péntekenként kaptak lehetőséget arra, hogy a stúdióban megmérettessenek, majd a nézők szavazatai alapján eldől, hogy mely szereplő(k) jut vissza a rezidenciába. Az összefoglalók hétköznap esténként kerültek bemutatásra, s a műsormenetben minden napnak megvolt a maga szerepe. A hétfői napon a vőlegényeknek, vagy a menyasszonyjelölteknek valamilyen szellemi, esetleg fizikai próbatételen kellett részt venniük, s a legjobban teljesítő védettséget adhatott az általa kiválasztott partnernek. A védettséget élvező szereplő nem volt jelölhető az aktuális heti Összecsapásra. Kedden valamelyik csoport, az anyósjelöltek, a lányok, vagy a vőlegények szavazhattak az Összecsapás egyik szereplőjére, majd szerdán derült ki a másik résztvevő személye. A szerkesztők igyekeztek változatos módon kialakítani az aktuális párbaj összetételét, így a szereplőkről minden esetben más „bizottság” döntött. A pénteki különadásokban került sor a választott játékosok „ütközetére”, amely során a kevesebb szavazatot kapott jelöltnek el kellett hagynia a rezidenciát. A folyamatos szavazás kényszere és az összecsapásra való jelölés konfliktusokat szült az anyukák, de még a vőlegényjelöltek között is. A későbbiek során ezek a konfrontációk tovább erősödtek, mivel egyre nehezebb volt olyan menyasszony- vagy vőlegényjelöltet választani, aki iránt senki nem táplált gyengéd érzelmeket.

A játékban azok a lányok voltak sikeresek, akik eredményesen hívták fel magukra az anyukák, de főleg a fiaik figyelmét, és könnyen alkalmazkodtak a folyamatosan változó élethelyzetekhez. A menyasszonyjelöltek különböző feladatokban mérettettek meg, amely során a jól teljesítők lehetőséget kaptak arra, hogy szűkebb körben, vagy akár kettesben randevúzzanak a szívük választottjával. Mivel egy vőlegényre több női jelentkező jutott, így a lányok között folyamatosak voltak a konfliktushelyzetek, amit az anyósok jelenléte még inkább elmérgesített. A versenyben a lányok erkölcsi tartása is mérlegre került, hiszen voltak jelentkezők, akik többet mutattak meg magukból és a fiúknak is többet megengedtek, míg mások visszafogottabban próbáltak érvényesülni. A műsor egyik korai tanulsága az volt, hogy a kacérabb magatartás kifizetődőbbnek bizonyult. A játék ilyen módon az erotikát és a csábítást helyezte a középpontjára, az érvényesülés érdekében pedig minden módszer megengedett volt. Párjuk megtartása, illetve más párjának az elcsábítása érdekében gyakran szexuális természetű kalandok is kibontakoztak. A párokat természetesen motiválták is a győzelemre, az álompár gyémánt jegygyűrűt, egzotikus utazást, lakást, autót és havi egymillió forintot kapott ajándékba. Azt csak később kezdték hangsúlyozni, hogy a nyereményeket csak abban az esetben vehetik birtokba, amennyiben hivatalos formában is összeházasodnak.

Folyamatos vizsgálat

A formátum előéletére, valamint a panaszokra való tekintettel az NMHH 2011. szeptember 16-tól folyamatosan ellenőrizte az *ÖsszeEsküvők* programjait. A vizsgálat mind a TV2 közel napi rendszerességgel - a III. korhatár-kategóriában - közzétett 19 órás összefoglalóra, mind a péntekenként beszerkesztett késő esti adásaira kiterjedt. A műsor befejező epizódjáig összesen 18 panasz érkezett az info@nhmm.hu email címre. A panaszosok többsége a műsor szexuális tartalmát kifogásolta, valamint ezzel összefüggésben a közzététel időpontját is megkérdőjelezték. Némely levélben konkrét erotikus tartalmú események is említésre kerültek, úgy mint bizonyos párok intim együttléte, vagy a rúdtánc bemutató.

Az összefoglaló adások mellett ugyancsak figyelemmel kísérte a Hatóság a 2011. szeptember 19-től jelentkező és a hétköznaponként éjszaka sugárzott *Esküdj!* című műsorszámot. Ez utóbbi adások 18-as korhatár-jelzéssel kerültek közzétételre, és többnyire az összefoglalókból kimaradt, pikánsabb részletekkel szolgáltak az érdeklődőknek. A beérkezett panaszok egy része az éjszakai műsorokra vonatkozott, amelyekben főleg a szexuális tartalmak izléstelenségét kifogásolták. Az egyik levélben a Majka által vezetett műsrot „főmedvénynek” és „közbotrány-okozás”-nak minősítették, amely „a jó ízlés minimumát is alulmúlta”. Megjegyezzük, a televíziós közzététel mellett a lakók életét és a

legpikánsabb történéseket a médiaszolgáltató honlapján is nyomon követhették szerkesztett videókon a nézők, illetve a meghatározott időkből hozzáférhető élő közvetítéseken keresztül.

A széria 2011. szeptember 16-i indításától a december 18-i befejező epizódig összesen 145 adás került a TV2-n ellenőrzésre, s ebből hét esetben vélelmezte a Hatóság a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendelkezések megsértését. A vélelmezett szabálysértések mindegyike az *ÖsszeEsküvők* összefoglaló adásaival volt kapcsolatos, az *Esküdj!* című késő esti műsorszámokkal kapcsolatban nem állapított meg törvénytisztítást. A valóságshow sugárzása közben (novembertől) a vizsgálatot kiterjesztettük az aktuális hét eseményeiből készített vasárnapi összefoglalókra is.

1. táblázat: A TV2 műsorán vizsgált esti és késő esti adások

	ÖsszeEsküvők	Esküdj!	Magasabb korhatári kategóriába sorolt adások
Szeptember	13	10	0
Október	25	21	2
November	30	19	5
December	18	9	0
Összesen	86	59	7

Leginkább problémásnak a szexuális tartalom megjelenése, a negatív magatartásminták bemutatása, az erős mértékű trágár kifejezések használata, valamint a dohányzás és az alkoholfogyasztás túlzott mértékű jelenléte bizonyult a műsorokban. A káros magatartásminták elnéző módon való szerepeltetése a veszekedések, verbális fenyegetések, egymás durva lealacsonyítása és az antiszociális viselkedésformák előtérbe helyezésével valósult meg. Néhány adás alkalmával az erőszak is túlzott hangsúlyt kapott. A show legfelkavaróbb eseménye azonban nem maradt következmények nélkül. Az elhíresült pillanat alkalmával, a családon belüli erőszak világnapján, az ittas Sziló emelt kezét a választottjára, és a hajánál fogva megrángatta, majd felpofozta a lányt. A médiaszolgáltató elhatárolódott ugyan az eseménytől, hiszen a versenyzőt diszkvalifikálta, és a kizárást eredményező pontot sem mutatta be a főműsoridős adásban, azonban később 16-os korhatári besorolást alkalmazva már közzétette a történeteket.

Kifogásolt tartalmak – Valóságshow „barométer”

A káros motívumok jelenlétét a *ValóVilág 4.* rendszeres figyelése kapcsán kialakított módszertannal is vizsgálta a hivatal. A Valóságshow „barométer” kialakításával az volt az elsődleges cél, hogy a hatósági vizsgálatokon túlmutató módszerekkel megragadja, valamint szemléltesse a műsorban megjelenő aggályos tartalmak változásait. A programban előforduló káros motívumokat kvantitatív módszerekkel elemeztük, amelyek lehetőséget biztosítottak az időbeli változások kimutatására is. Az adatszolgáltatás 2011. szeptember 16-tól a záró epizódig követte nyomon az *ÖsszeEsküvők*-et, amely mind a napi rendszerességgel közzétett összefoglalókra, mind a késő esti show-kra kiterjedt. Az aggályosnak ítélt tartalmakat heti periodicitással, diagramok útján hoztuk nyilvánosságra a Médiatanács a honlapján.²

Az előző szériák tapasztalataiból kiindulva, a szexualitás, a szexuális kontextusban megjelenő meztelenség, a trágár kifejezések gyakorisága, valamint a dohányzás és az alkoholfogyasztás bemutatása mentén tanulmányoztuk az adásokat. A vizsgálatban használt

² ÖsszeEsküvők „barométer” <http://adattar.nmhh.hu/vv/osszeeskuvok>

elemzési egység a káros viselkedésmintát közvetítő jelenet volt. A jelenetek annyiszor kerültek felvételre, ahány alkalommal azokat a műsorszerkesztő az összefoglalóban megjelenítette. A heti bontásban közzétett adatokat a napi jelenetszámok (előfordulások) átlagolásával számítottuk ki. A problémás tartalmak közül egyedül a trágársággal kapcsolatban alkalmaztunk eltérő módszertant, mivel a durva, trágár kifejezések gyakorisága könnyen számszerűsíthető volt. Ebben az esetben nem a jelenetek, hanem a szavak előfordulása képezte az elemzési egységet.

Trágár kifejezések

A korábbi tapasztalatok is alátámasztották, hogy a valóságshow-k jellegzetes velejárói a durva, trágár kifejezések, amelyek nem minden esetben kerülnek elnémitásra. Ezért most is külön figyelmet fordítottunk a káromkodások regisztrációjára, illetve azok osztályozására. A trágár kifejezések besorolását az érvényben lévő korhatár-kategóriák kritériumrendszere alapján végeztük el. A médiaszolgáltató az Mttv. szerinti III. korhatár-kategóriát alkalmazta a műsorok besorolásakor, azaz a „tizenkét éven aluliak számára nem ajánlott” minősítést. Az ebben a kategóriában még elfogadható káromkodások az enyhe (*bunkó, barom, francba...*), illetve a közepesen erős kifejezések (*hülye, szar, fos...*) csoportjába tartoznak, azonban az ezeket meghaladó erős káromkodások nemkívánatosak, azokat a médiaszolgáltatónak érthetatlenné kell(ene) tennie. Tapasztalataink alapján az adásokban elhangzó trágárságokat a szavak közepének vagy egyes részeinek elnémitásával nem tették érthetatlenné, azok sok esetben felismerhetőek maradtak. A trágár kifejezések csak abban az esetben kerültek felvételre, amennyiben egyértelműen érthető, illetve szájról leolvasható volt a kifejezés. Megfelelő elhalkítás esetén a kifejezések érthetatlenné váltak, ilyen módon lehetatlenné vált a „barométerben” való regisztrálásuk. Jelen összesítésben kizárólag azok a káromkodások szerepelnek, amelyek dekódolhatóak voltak az adások során, illetve az elhalkításukra irányuló kísérlet nem járt sikerrel.

2. táblázat: Az ÖsszeEsküvők című műsorban regisztrált káromkodások mennyisége és erőssége

Adás hónapjai	Trágár kifejezések száma	Enyhe és közepesen erős mértékű kifejezések (db,%)	Erős mértékű trágár kifejezések (db, %)	Egy adásra jutó trágár kifejezések száma
szeptember	78	41	37	6,0
október	328	152	176	13,1
november	304	130	174	11,6
december	103	49	54	6,8
összesen	813	372	441	10,2

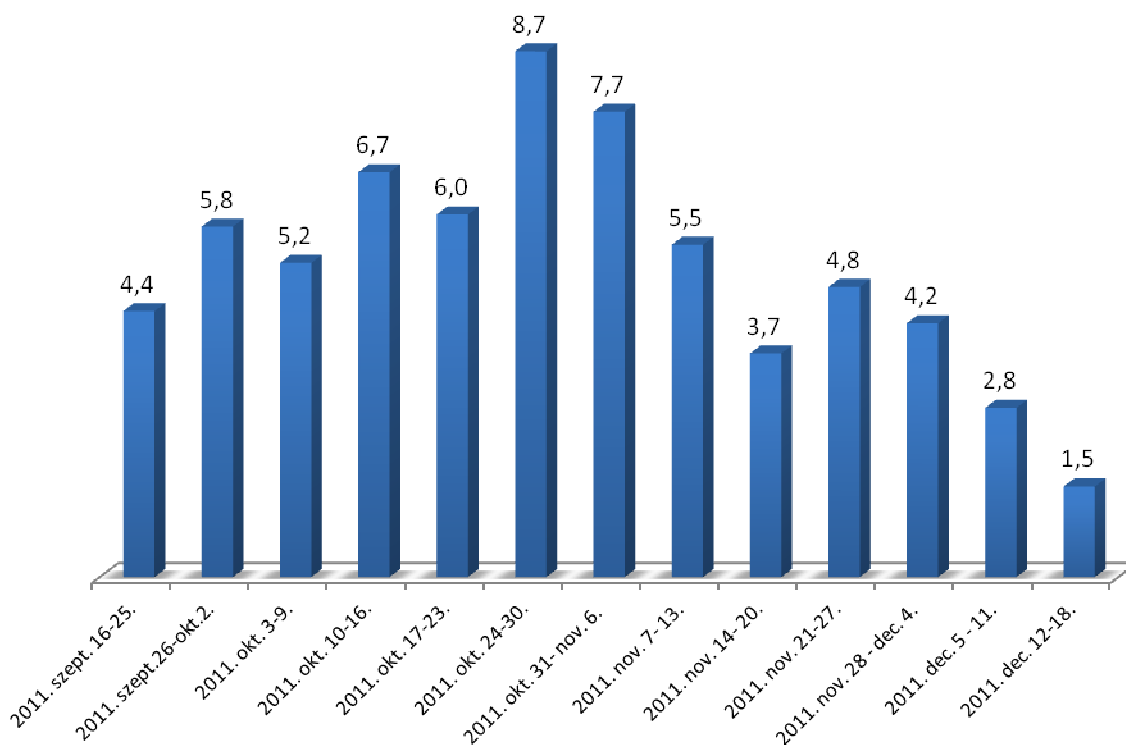
A műsorszerkesztők összességében törekedtek a trágár szavak kiszűrésére, amelyet megpróbáltak elhalkítással érthetatlenné tenni. A káromkodások dekódolását számos alkalommal kitakarással is nehezítették. Ugyanakkor a durva kifejezések kezelésében nem tapasztaltunk következetességet. Némely alkalommal az enyhe mértékű káromkodások is kitakarásra kerültek, míg az erősebb jelentéstartalmú szavak – elhalkítás hiányában – érthetőek maradtak. A rezidencián több olyan tevékenység is zajlott, ami a trágár kifejezések megnövekedését eredményezte. Így például az alkoholfogyasztás, a nézeteltérések, a stresszes helyzetek, mind-mind a durva kifejezések halmozott előfordulását generálták. Ilyen esetekben még azok a játékosok is „bátran” éltek durva kifejezésekkel, akikre ez a viselkedés a műsor elején egyáltalán nem volt jellemző. A közösségi élet hatásaként gyarapodott a szereplők szókincse, és feszült helyzetekben előszeretettel alkalmaztak durva indulatszavakat. Kifogásolható, hogy a trágár szavak gyakori használata főleg az anyósok részéről volt tapasztalható, amely amiatt is problémás, mert a műsorban az anyák mint mintaadók jelentek meg (jelentős szereppel rendelkeztek gyermekük párválasztásában). Az édesanyák magatartása, konfliktusmegoldása és nyelvhasználata gyakran az agresszív, trágár megnyilatkozások elszaporodásához vezetett. A vélelmezett törvénytörő adásokban

is kiemelt jelentőséget kaptak az anyósok viselkedésében megnyilvánuló negatív magatartásminták. A szerkesztők a trágár kifejezéseket alkalmazó játékosokat semmilyen formában nem szankcionálták.

Dohányzás

A műsor során fokozottan aggályos tartalomnak volt tekinthető a játékosok részéről folyamatosan tapasztalható dohányzás. A káros magatartásminta megjelenését jelenetszinten rögzítettük. A dohányzás gyakori megjelenését az is indokolta, hogy a lakók jelentős része rendszeresen cigarettázott. Azzal kapcsolatban, hogy eredetileg hány játékos élt a káros szenvedéllyel, csak az összefoglalóban látott részekből nyerhettünk információt: ezek alapján a szereplők közel fele hódolt e káros szokásnak. A cigarettázás gyakran a kapcsolatok alakulásában is szerepet játszott, a dohányzásra kijelölt helyen összeverődött játékosok gyakran titkos taktikázásba kezdtek. Ugyanakkor több alkalommal is a dohányzóhely nyújtott otthont a legádázabb veszekedéseknek. A szerkesztők nem emeltek kifogást a cigarettázás hangsúlyos megjelenése ellen, és szankciókkal sem próbálták visszaszorítani annak jelenlétét. Kifogásolhatónak tartjuk, hogy a dohányzás az anyósok körében is – egyes karakterekhez kapcsolódóan különösen hangsúlyos mértékben – megjelent. Ugyanakkor megfigyelhető volt a család szocializációs hatása is, az anyukák és fiaik dohányzási szokásai között erős korrelációt figyelhettünk meg. A műsor vége felé a dohányzás jelenléte csökkenő tendenciát mutatott, amit a dohányos szereplők kiesése magyaráz.

**1. ábra: A dohányzás gyakoriságának heti átlaga
(2011. szeptember 16–december 18.)**



Annak ellenére, hogy a műsorban gyakorta láthattunk cigarettázó embereket, a dohánymárkák többnyire nem voltak kivehetőek. Egy esetben azonban egy konkrét márka verbális megjelenítését regisztráltuk dialógusába ágyazva az *Esküdj!* című adásban.

Alkoholfogyasztás

Az alkoholfogyasztás gyakorisága a műsor elejétől kezdve jelentős volt. A nézők számára mindez azt a hatást kelthette, mintha végtelen készletek álltak volna a lakók rendelkezésére.

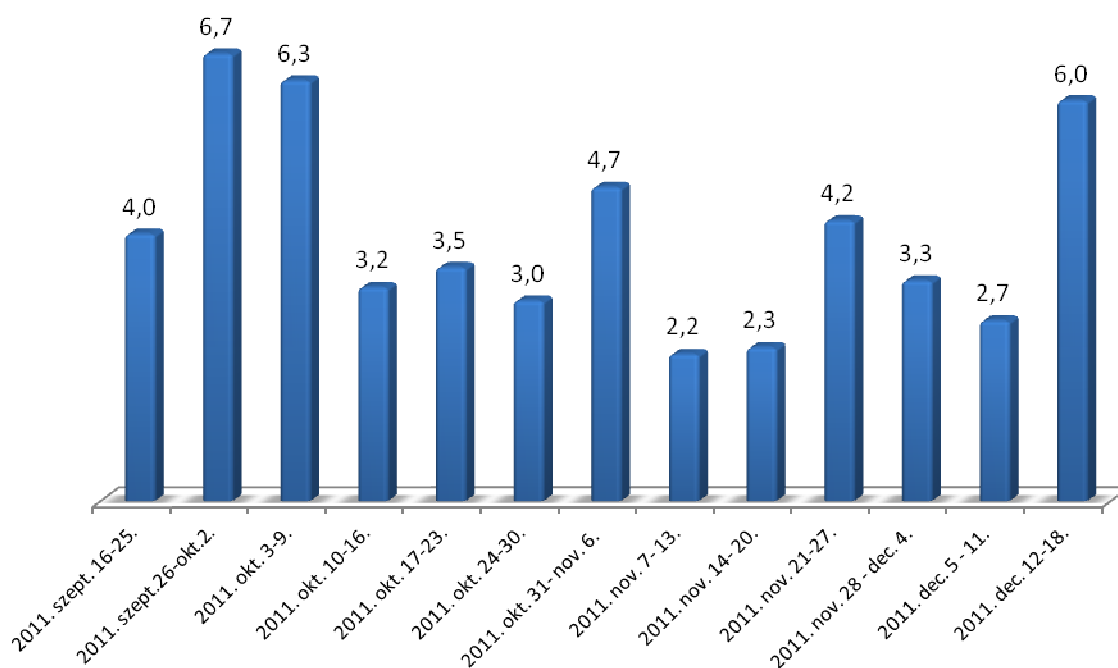
Az alkoholizálás nélkülözhetetlen kelléke volt a fiúk és lányok találkozásának, azt sugallva, mintha a szórakozás és a barátokkal történő felszabadult időtöltés, ismerkedés csak alkohol társaságában lenne lehetséges. Az adásokban általában hangsúlyosan szerepelt a túlzott alkoholfogyasztás, valamint az alkoholos befolyásoltság alatt történő féktelen szórakozás részletes bemutatása. Különösen aggályosnak tekinthető, hogy az alkoholfogyasztás összefonódott a mérték nélküli ivással, és ennek eredményeként gyakran mutattak be illuminált állapotban lévő szereplőket. A szerkesztők általában külön szegmensre bontva gyűjtötték össze a közös buli fontosabb mozzanatait és az ehhez elválaszthatatlanul kapcsolódó ittas viselkedésmintákat. Az alkoholmámorban megvalósuló negatív magatartásminták hosszasan és rendkívül részletgazdag módon kerültek ábrázolásra. Egy alkalommal például az egyik férfi szereplő kiemelte, hogy véleménye szerint nem ment át az elfogadott határokon, „pont eleget” ivott. Miközben beszélt, egy összeállítást láthattunk, amelyben a férfi alsónadrágban szaladgált egy gereblyével, majd a pulton állva a nemi szervét két kézzel szorítva táncolt. Később egy lányt az ölébe kapva markolászta a fenekét, majd különböző pozíciókban feküdt a lányon, aki átkulcsolta a lábaival. Végül női fehérneműt vett fel, alsónadrágját a fenekébe tolta, és erotikus mozdulatokat végezve kezdett táncolni. Az összeállítás akkor érte el a csúcspontját, amikor a férfi a lányok hálószobájában magas sarkú cipőben rúdtáncolt, majd leesett az emelvényről. A szegmensből kiderült, a férfi annyit ivott, hogy már nem tudta kontrollálni mozgását, és többször össze is esett a részegségtől. Az epizódot az anyukák is végignézték, akik semmilyen módon nem helytelenítették a fiú viselkedését, sőt kifejezetten szórakoztatónak találták azt. Máskor egy szereplő szintén az önkívületig itta magát, majd összehányta a kanapét, amit a társai takarítottak fel utána. Mivel a serdülők számára a média viselkedési modelleket is közvetít, ezért a szereplők alkoholfogyasztásának hangsúlyos megjelenítése és annak kritikátlan elfogadása aggályosnak tekinthető. Súlyosbította az üzenet tartalmát, hogy gyakran maguk az édesanyák is láthatóak voltak ittas állapotban. Egy buli alkalmával az egyik anyós az öntudatlanságig részegedett le, az asztal fölé hajolva magyarázott, és csak a lányok segítő támogatása mellett tudott közlekedni a lakásban. Artikulátlanul kiabált, hogy haza akar menni és hiányzik neki a férje. A lányok nagy nehezen letámogatták a lépcsőn, de a mama négy ember közrefogása mellett is elesett, majd ott folytatta a sírást. Részegsége miatt csak nehezen fejezte ki magát, végül az egyik menyasszonyjelölt volt kénytelen az ágyba segíteni az anyukát, aki arra is képtelen volt, hogy lefeküdjön. Ezek a magatartásformák káros mintát közvetítenek a serdülő korosztály felé, akik joggal várhatnak el példamutató viselkedést az idősebb korosztály képviselőitől, valamint az életkorukból fakadóan különösen fogékonyak a televízióban bemutatott divatos viselkedésformák iránt. A szereplőkről készített kisfilmek felvett anyagként való sugárzása lehetőséget adott volna arra a műsorkészítőknek, hogy kritikusan kezeljék ezt a kényes témának minősülő negatív magatartásmintát - ezt azonban elmulasztották megtenni.

Az alkoholizálás a fiúk és lányok ismerkedésének is fontos kelléke volt. Az ittas állapotban történő ismerkedés nem a megszokott keretek között zajlott, öltáncok, csókok, erotikus mozdulatsorok követték egymást gyors egymásutánban. A fiúk részeg közeledését a lányok nem helytelenítették, sőt hagyták, hogy kihasználják a helyzetet. Sziló és Renike esetében is így történt az egymásra találás, és a pár első erotikus élménye szorosan kötődött az alkoholfogyasztást követő „feloldódáshoz”. Az alkohol segítette leépíteni a játékosok gátlásait, és megkönnyítette egymás testi megismerését. A felfokozott hangulatú bulikban a vőlegényjelöltek gyakran több lányt is „kipróbáltak”, és érzelmi elköteleződés nélkül csókolóztak, hancúroztak, amit az édesanyák sem helytelenítettek. Az ellenpontosítás hiánya komoly veszélyt rejt, a látott negatív viselkedésmódok (részeg ismerkedés, fogdosás, több lánnyal történő csókolózás) a serdülők formálódó értékrendjét kedvezőtlen irányba befolyásolhatja. Alkoholos befolyásoltság hatására valósult meg az a szexuális aktus is, amely leginkább megosztotta a rezidencia lakóit. Niko és Ricsi a közösen töltött randijuk alkalmával erősen ittas állapotban engedtek a nemi vágyaiknak. A szexuális együttlét erkölcsi szempontból erősen kifogásolható volt, mivel a felek a játék során már mások irányába voltak elkötelezve. Niko partnere ugyan már nem volt játékban, Ricsi azonban még a randi előtt is szerelmes szavakkal búcsúzott a párjától. A közösen töltött este során az

alkalmi páros mindkét tagja nagyon lerészegedett, és minden szégyenérzet, takarás nélkül közösködtek a kamerák előtt. (Az együttlét eseményei direkt módon nem jelentek meg az adásban, de egy későbbi alkalommal fényképeket juttattak be a rezidenciára az aktusról. Az együttlét egyes részei megtekinthetők voltak az interneten, illetve a bulvárorgánumok címlapjain is.) A pár elmondása szerint az ösztöni kielégülést szolgáló együttlétet nem előzte meg semmilyen érzelmi ráhangolódás, vagy romantikus érzés, csupán az alkalom szülte. Egy nyilvános beszélgetés során többször is utaltak a nagymértékű alkoholfogyasztásra, aminek következménye önkontroll- és emlékezetvesztés lett („*Hát, már itt hullá részeg voltam!*”, „*totálkárón voltam*”, „*nem igazán emlékszünk rá.*”). Ricsi nyomatékosításként elmondta, hogy öntudatlan állapotában partnere bárki által behelyettesíthető személy lehetett volna. A megcsalás komoly ellenérzéseket váltott ki a többi szereplőből, így Ricsi és Niko elszigetelődtek, és egymás társaságában kerestek vigasztalást.

A túlzott italozás számos esetben eredményezett elmérgesedett szituációkat. A rezidencián látott nagy veszekedések, sértő megjegyzések és túlreagált konfrontációk számos esetben az alkoholos befolyásoltságra voltak visszavezethetők. Az italozás mérték nélküli megjelenése és ennek következtében a részegség számos alkalommal került bemutatásra, amelyet gyakran hangos szóváltások, veszekedések követtek. Az egyik felfokozott konfliktus alkalmával Renike hangos szóváltásba keveredett, és minősíthetetlen jelzőkkel illette a játékostársát. A feldühödött Renikét a párja ugyancsak ittas állapotban arcon ütéssel, hajrángatással majd pofonnal próbálta meg visszafogni. A bántalmazás épp a családon belüli erőszak világnapján történt, így a médiaszolgáltató bejelentette, hogy elhatárolódik az eseménytől, és Szilót az édesanyjával együtt kizárja a játékból. A versenytársak és Renike is szemet hunyt a férfi alkoholos befolyásoltság hatására elkövetett „fenyítése” felett, és a kizárás bejelentésekor többen védelmükbe is vették a játékost. A részeg veszekedések kapcsán feltétlenül meg kell említeni a téma egyik legnagyobb „szakértőjét”, Alekoszt. A férfi beköltözése után folytatta a ValóVilágban tőle megszokott rendszeres italozást és édesanyjával kiegészülve, oroszlánrészt vállalt a rezidencián kipattanó durva veszekedésekben is.

2. ábra: Az alkoholfogyasztás gyakoriságának heti átlaga (2011. szeptember 16 - december 18.)



Szex és meztelenség

A szexualitás és a meztelenség megjelenését - szoros korrelációjukra tekintettel - összevontuk, így a két tartalom egy kategóriában került ábrázolásra. A szexualitás megjelenése során annak vizuális és verbális szinten történő reprezentációját is figyelembe vettük, így a szexualitásra vagy szexuális tevékenységre vonatkozó szóbeli utalások is megjelentek a regisztrált jelenetszámokban. A meztelenség általában természetes környezetben, zuhanyzás vagy öltözködés közben jelent meg, de előfordult kifejezetten vágykeltő céllal való vetkőzés is.

A műsor kezdetén a szexualitás főleg verbális megnyilvánulások formájában tűnt fel, de az erotikus töltetű tartalmak vizuálisan is tapasztalhatóak voltak. A beválogatás alkalmával bemutatott képek, videók jelentős részében a szexualitás kidomborítására törekedtek a szerkesztők. A műsor tematikájában rendszeresen felbukkantak olyan programok, amelyek az erotika fokozott jelenlétét voltak hivatottak előmozdítani, valamint a játékosoknak adott feladatokban is direkt formában került előtérbe a nemiség. A szerkesztőktől kapott „küldetések” között szerepelt szexi fehérműben való takarítás, erotikus fotózás, valamint rúdtánc „előadás” a főműsoridős összefoglalók alkalmával. A szexuális természetű feladatok sajátossága volt, hogy az gyakran nem korlátozódott a játékosok párjára. Egy verseny keretében például két olyan személynek kellett csókolóznia egy bizonyos időtartamig, akik nem alkottak párt. Így történhetett meg, hogy az egyik vőlegényjelölt egy anyóssal vett részt a csókversenyben. Más alkalommal a játékosokat random módon összekötötték egy másik nemhez tartozó társukkal, és így kellett mindenféle „mókás” feladatokban részt venniük. A párok szétkent krémet nyalogattak kéjesen egymás testrészeiről, táncoltak, erotikus masszázsban részesítették egymást, majd pedig takaró alatt öltözködtek - mindezt összekötözött kézzel. A feladatok egyik célja az erotikus tartalmak biztosítása volt, valamint nem utolsósorban a megmérettetés alkalmas volt arra is, hogy féltékenységet keltsen a versenyzőkben, ami könnyen konfliktusokat generálhatott. A feladatok megvalósítása több alkalommal is átlépte a jó ízlés határát, és gusztustalan, eltúlzott méreteket öltött. A képsorok erotikus jellegét az erőteljes hanghatások (nyögdecseles, lihegés), valamint a szexuális töltetű zene fokozta. Ezek alapján kijelenthető, hogy a szerkesztők a feladatok meghatározásán keresztül az erkölcsi határokat túllépve igyekeztek a műsornak megfelelő nézettséget biztosítani.

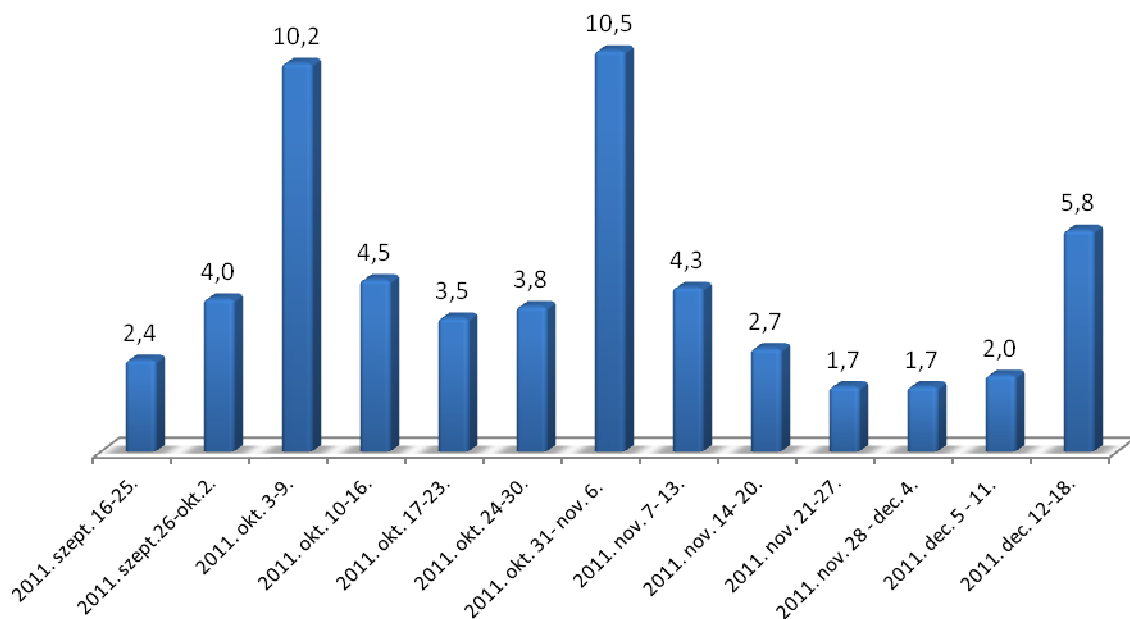
A kötelező feladatokon túl, a szexuális tartalom már a kezdetektől jelen volt a műsorban. Az összeköltözés öröme a fiatalok partit tartottak, ami nemsokára féktelen ünneplésbe torkollott. A vőlegényjelöltek ekkor még nem kötelezték el magukat egyetlen lány mellett sem, így több hölgyel ismerkedtek egyszerre. Az ittas állapotban történő ismerkedés nem a megszokott keretek között zajlott, öltáncok, csókok, erotikus mozdulatsorok követték egymást. A jeleneteket gyakran oly módon vágták és szerkesztették össze, hogy teljesen követhetlenné vált, hogy melyik fiú melyik lánnyal csókolózik, táncol, vagy incselkedik, ami azt sugallhatta a nézőknek, hogy egy orgia képeiből válogattak a szerkesztők. Már a kezdetekkor megvalósult egy szexuális együttlét, amikor Sziló és Renike egymásra találását mutatták be. Az átbuzizott éjszaka után a pár befeküdt a lány ágyába, ahol a takaró alatt valószínűleg közösültek. Többször láttuk őket csókolózni, miközben a kamera a paplan alól kilógó lábukra koncentrált. Az intim együttlétet meglepő módon az anyukáknak is levetítették, akik azt találgatták, hogy a takaró alatt valóban megtörtént-e a szexuális aktus. Erzsók (Sziló édesanyja) bort töltögetett az anyukáknak, akik meredten nézték a képernyőt, majd ő is rápillantott a képre, és megjegyezte: „*Most már kэфélnek.*” A szexuális együttlét ebben az esetben nem színészek által megjelenített, színlelt aktus, hanem magánszemélyek valószínűleg szexuális aktivitása volt. Ehhez kapcsolódóan jelent meg egy másik pár alkalmi randevúja is, amelyben a fiatalok intim ismerkedésbe bonyolódtak. A közösen eltöltött éjszakát a nézők a hanghatások bejátszásával tudták végig kísérni, amit a szerkesztők előzékenyen feliratoztak. Az éjszakai eseményeket kísérő hanghatásokból egyértelműen ki lehetett következtetni, hogy orális aktus történt. A játék során a párok többször is szeretkeztek, de azokat az összefoglalókban nem, a hivatalos internetes oldalon viszont rövid keresés után meg lehetett tekinteni. A legkiemelkedőbb szexuális aktus Niko és Ricsi már említett együttléte volt, amely

a műsorban képek formájában vizualizálódott. A mindenkit foglalkoztató téma megfelelő kitárgyalására a szerkesztők a talk show formátumot tartották a legmegfelelőbbnek, ahol részletekbe menően kikérdezték a feleket az együtt töltött éjszaka körülményeiről. A szerkesztők vizuális formában ritkán jelenítettek meg direkt szexuális aktust, ám a hallott tartalmak minden esetben egyértelműsítették az együttléteket, ami a vizuális megjelenítés nélkül önmagában is káros lehetett. Nem várt fordulatként jelent meg a műsorban, hogy a menyasszony- és vőlegényjelölteken kívül az anyukák részéről is tapasztalható volt szexuális jellegű megnyilvánulás. A szerkesztők kezdettől bevonták az édesanyákat az intim történésekbe. Renike és Sziló korábban már említett öleléseit, intim szexuális tevékenységét az anyukák kivetítőn követték figyelemmel, és erről nyilvánosan véleményt is alkottak. Más alkalommal a búcsú bulin a szülők és a gyermekeik együtt fogyasztottak alkoholt, amelynek következtében a szerepek némiképp összekeveredtek. A buli hevében Ricsi félmeztelenül kezdett táncolni az asztalon, majd az anyukák körbevették, és tovább vetkőztették. Marci édesanyja, valamint Alekosz anyukája simogatta a férfit, majd körülállták és ágyék magasságban simogatták, ölelgették, végül lassan kigombolták a nadrágját. Az is előfordult, hogy Alekosz zuhanyozott, miközben Kati mama a mellette lévő kádban mosakodott. A fürdőzésből nem maradt ki egy másik anyuka sem, aki mindeközben megjegyzéseket tett Alekosz meztelen testére. Alekosz szerint a vizslató tekintetek és elismerő megjegyzések az anyósok részéről *„jót tettek a férfiasságának”*. Az anyukák viselkedése több ízben is kifogásolható volt, és a fiúk felé irányuló szexuális jellegű megnyilvánulásaik feszegették a jó ízlés határait.

A szexuális jellegű üzenetek tekintetében a leginkább kifogásolhatónak azt tartjuk, hogy a műsor összességében azt a véleményt közvetítette, miszerint a párkapcsolatok, a szerelmek kizárólag a testi vonzalomra épülnek. A játékosok nem próbálták megismerni egymás gondolkodásmódját, világlátását, érzelmeit, a játékok, valamint a szerkesztőktől kapott feladatok mind csak a csábítást, a testi vonzalmat hangsúlyozták ki. A médiaszolgáltató korábban leszögezte, hogy megítélése szerint a problémás jelenetek valójában *„kivétel nélkül azt hangsúlyozzák, hogy valós kapcsolat csak érzelmi kötődés alapján lehetséges, valamint egyetlen olyan pár sem volt, aki hajlandó lett volna egy érzelemmentes, pusztán a nemi vágy indította együttlétre.”* Ennek ellenére a műsor későbbi részeiből nyilvánvalóvá vált, hogy a televízió hamisan ítélte meg a szereplők indítékait, hiszen nem sokkal később megvalósult egy, a részvevők által is elismerten minden gyengéd érzelmet nélkülöző szexuális aktus. A médiaszolgáltató szerint a *„vidám bulizós, néha kacér felszín mögött végig jól látható, hogy a szereplők célja valós, érzelmi kötődésen, emberi értékeken alapuló kapcsolat kialakítása.”* Ez az egyértelmű cél a fenti példák tekintetében ugyancsak mélyen a felszín mögötti motivációnak tűnik.

A „barométer” tekintetében két hét során tapasztaltunk fokozott szexuális aktivitást. Az első kimagasló adat mögött a játékosok első intimebb ismerkedései álltak. Ekkor történtek meg az első szexuális együttléteket, amelyek azután verbális módon többször is említésre kerültek. Majd Niko és Ricsi ittas szeretkezése és az azt követő részletező témakifejtés *„járatta csúcsra”* a „barométert”.

3. ábra: A sexualitást és meztelenséget tartalmazó jelenetek heti átlaga (2011. szeptember 16 - december 18.)



Konfliktusok

A valóságshow formátumok egyik fontos pillérét képezik a folyamatosan jelen lévő konfliktusok. Ez a jellemző az „anyósreality” esetében még inkább a középpontba került, ahogy azt a műsor alcíme is sugallta: „*Míg az anyós el nem választ.*” Szerkezete szintén ezt helyezte előtérbe, a menyasszonyjelöltek kezdetben az anyósokkal laktak egy fedél alatt. A várakozásoknak megfelelően, a 18 nő együttélése hatalmas konfliktusokat generált. A műsor kezdetén nem is a lányok konfrontációi voltak jelentősek, sokkal inkább az anyósok között fennálló napi csatározások. Az anyósok gyakorlatilag bármin képesek voltak összeveszni, legyen az egymás fiainak elítélendő viselkedése, a takarítás vagy főzés minősége és mennyisége, a lányok magatartása stb. Gyakran tettek durva megjegyzéseket egymás fiaira („szemét, szar, tetű,”) amelyre az érintettek egy anyaoroszlán elszántságával reagáltak. Éva és Ircsi állandó veszekedései szintén gyakran eredményeztek feszült helyzeteket a rezidencián. Ircsi a folyamatos támadásoktól (szétvágták a hálóingét, megalázták, kiabáltak vele) egy alkalommal éktelen haragra gerjedt, és erőteljesen a szekrénynek lökte anyóstársát. (Az inzultus nem volt látható, mindössze a hanghatások, majd a szereplők megjegyzései nyomán volt rekonstruálható a történet.) A műsor során Kati mama bizonyult a legnagyobb feszültségforrásnak, gyakran keveredett hangos szóváltásokba, durva veszekedésekbe a menyasszonyjelöltekkel és az anyóstársaival. A szereplők közti vitákon keresztül mindenekelőtt a nyelvi agresszió jelent meg a védendő korosztály szempontjából kifogásolható módon. A játékosok között megnyilvánuló indulatok, egymás szidalmazása és becsmérlése azt az érzetet kelthette a fiatal nézőkben, hogy a személyes ellentétek ilyen módon történő kifejezése tolerálható, hiszen azokat nem érte sem a szereplők, sem a műsorvezető részéről megfelelő kritika.

A női rezidencián kívül a vőlegényjelöltek között is kibontakoztak nézeteltérések, amik konfliktusokhoz, sőt majdnem verekezéshez is vezettek. A fiúk még időben megfékeztek a kakaskodó társaikat, és így sikerült elejét venniük az agresszió fizikai manifestációjának. Egyetlen esetben jelent meg fizikai erőszak a rezidencián, a már említett részeg veszekedés következtében Sziló megrángatta barátnője haját, majd fel is pofozta a dühöngő lányt. A tettelegességgig fajuló vita nem maradt szankció nélkül, Szilót az édesanyjával együtt diszkvalifikálták. A valóságshow-ban megjelenő agresszív megnyilvánulások a kiskorú nézőkben félelemérzetet kelthettek. Ugyanakkor véleményünk szerint a műsorkészítők „az erőszak minden formájától való elhatárolódás!” nem

konzekvensen és nem megfelelő módon értelmezték. Ugyanis nem csak a tettlegesség, hanem a játékosok szájából elhangzó verbális erőszak („*pofán b...k (elnémítva)... kussoljál...*” „*Mindjárt szétverem a fején ezt a ...*”), továbbá a nőkkal szemben megnyilvánuló rendkívül megalázó, trágár szavakkal tarkított fenyegető fellépés is kimerítette az agresszió fogalomkörét. A műsor szerkesztőinek fel kellett volna hívniuk a figyelmet arra, hogy a verbális agresszió is rendkívül elítélendő és megengedhetetlen formája az erőszaknak, amelyet azonban elmulasztottak megtenni.

A házasság intézménye

Fontos kiemelni, hogy más párkereső valóságshow-kkal ellentétben, ebben a formátumban a győztesek nem csupán szimbolikus jellegű fogadalmat tesznek egymásnak, hanem hivatalos esküvői szertartás keretein belül kell megerősíteniük összetartozásukat. A nyertes pár csak abban az esetben kapja meg az őket megillető főnyereményt, amennyiben hivatalos, anyakönyvvezető előtti házasságkötésre is sor kerül kettejük között. (A pár 2012. február 10-én tett eleget a követelménynek, és egy, a TV2 által szervezett esküvő keretében törvényesen is összekötötték az életüket.) A hazai csatornák által korábban vetített párkereső valóságshow-kban már előfordult, hogy a műsor végét „házasságkötés” zárta le, de az általában valamilyen szimbolikus cselekedet formájában valósult meg, amely semmilyen elköteleződéssel nem járt a felek részéről. Így például a *Benkő feleséget keres* című műsor számban találkozhattunk hasonlóval, amikor az utolsó adás keretében valósult meg a „házasságkötési ceremónia”. A rendezvény során egy Elvis imitátor vette át az anyakönyvvezető szerepét, majd Benkő Dániel és a választottja röviden elmondták a fogadalmi szöveget és megtörtént a gyűrűhúzás. A jelenet megvalósítása, valamint a kontextus egyértelműsítette, hogy nem hivatalos házasságkötés történt, a szereplőket az elmondott fogadalom nem köthette törvényesen egymáshoz. Hasonló ceremóniára került sor az *Alekosz - Szerelem a legfelsőbb szinteken* című műsor esetében is. Ebben Alekosz szívceremónia keretében választotta ki a versenyben maradó lányokat, és minden alkalommal eltávolítottak egyet a boldogság narancssárga madarának kalitkáját őrző lakatok közül. Az utolsó szívceremónia során Alekosz megnevezte a végső győztest, és boldogságuk jeleként jelképesen szabadon engedték a boldogságot szimbolizáló madarat. A megígért nyeremény ebben az esetben nem volt más feltételhez kötve, a jelképes cselekedetet követően a pár birtokba vehette a díjat.

A valóságshow-k kapcsán újra és újra felmerül a vita a média felelősségéről, az alapvető morális szempontok figyelmen kívül hagyásáról, az értékvesztésről, a társadalmi normák negligálásáról. A műsorok résztvevői a szereplés vállalásával lemondanak a magánszférájuk egy részéről, ám az ebből adódó esetleges negatív következmények aligha lehetnek világosak számukra a szerződés-kötés pillanatában. A hazai párkereső reality-k kapcsán is valószínűsíthető, hogy számos szereplő az anyagi haszonszerzés reményében mond le az alapvető jogairól. A szereplők ebben a kontextusban fogyasztási cikk szintjére degradálódnak, akikről a médiaszolgáltató a kénye-kedve szerint rendelkezhet. Mindez a kiskorú néző számára azt az üzenetet közvetíti, hogy az emberi méltóság nem elidegeníthetetlen érték - anyagi és egyéb érdekekből megsérthető és korlátozható. Különösen igaznak érezzük ezeket az aggályokat a párkereső valóságshow-k esetében, amelyekben a szereplők intim érzelmi élete játssza a főszerepet.

Kifogásolhatónak tartjuk, hogy a műsor egészében a csábítást és a testi vonzalmat hangsúlyozták a párkapcsolatok motorjaként. Azonban a házasságnak a szexuális vonzalmon túl legalább olyan fontos eleme a lelki összhang, a megértés és a kölcsönös tisztelet, amely nem került gyakran előtérbe a műsorban. A szerkesztőtől kapott feladatok sem segítettek elő az intim, mély érzelmi töltettel bíró kapcsolatok kialakulását, általában csak az erotika előtérbe helyezését tartották szem előtt. A valóságshow alkotta keretek nem teremtettek megfelelő miliőt egymás mélyebb megismeréséhez és az életre szóló döntések meghozatalára. A játéknak ugyanakkor feltétele volt, hogy a győztes pár hivatalosan is erősítse meg egymásnak tett fogadalmát, és törvényes keretek között kössön házasságot. A nyertes pár korábban nem ismerte egymást, így mindössze a rezidencián töltött három

hónap élettapasztalata alapján hozhatták meg a döntésüket. Ez a mozzanat azért is aggályos, mert legtöbbször a valóságshow-kban született kapcsolatok nem állják ki az idő próbáját, mivel a játékosok egy olyan sajtóságos élethelyzetben ismerik meg egymást, amelynek csak kevés köze van a való élethez. A műsor fináléjában a nézők három pár közül választották ki szavazás útján a győztes szerelmeseket, akik már a stúdióban megismételték fogadalmukat a Tilla által vezetett „ceremónia” keretében. A műsorvezető ekkor „valóságshow házásoknak” minősítette őket, de felhívta a figyelmüket, hogy a nyereményekre csak abban az esetben jogosultak, ha a fogadalmukat törvényes keretek között is megismétlik. A házasság mielőbbi megkötését tehát a megígért nyereményekkel ösztönözték. A győztesnek járó juttatások között szerepelt új építésű öröklakás, gyémánt jegygyűrű, egzotikus nászút, autó és havi egymillió forint egy éven keresztül. Mindezek a jutalmak elegendő muníciót biztosítottak a játékosoknak, hogy a végsőkig küzdjenek, és akár törvényes házasság árán is birtokba vegyék a nyereményeket. Természetesen nem tisztünk a nyertes pár elkötelezettségét megítélni, csupán a műsor szervezőelvét vesszük górcső alá. Az adások során egyértelművé vált, hogy a nyeremények megfelelő ösztönzést biztosítanak ahhoz, hogy pusztán taktikázásból új párok alakuljanak ki, ahogy ezt Mása és Alekosz esetében is láthattuk. És amennyiben elfogadjuk a szavazás tisztaságát, akkor csak a nézők jóakarátán múlott, hogy nem őket állították oltár elé.

Magyarország új alaptörvényében az **L) cikk** (1) bekezdése szerint: *„Magyarország védi a házasság intézményét mint férfi és nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, valamint a családot mint a nemzet fennmaradásának alapját.”* A házasság védelme, mint a magyar alkotmány által respektált emberi alapjog nem pusztán értéknek, hanem egyenesen alapértéknek minősül. A házasságkötéshez való jog a 22/1992 (IV. 10.) AB határozatban az emberi méltósághoz való jogból került levezetésre.³ A házasság intézményének alkotmányos védelme az Alkotmánybíróság álláspontja szerint azt is jelenti, hogy az Alkotmány egyben garantálja a házasságkötés szabadságát.⁴ A valóságshow-kkal szemben megfogalmazott kritikák leggyakrabban az alapvető jogok és az emberi méltóság sérelmét érintik. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa korábban vizsgálta a valóságshow-kat, s megállapításait a 4247/2003. számú jelentésében tette közzé. Ebben többek között leszögezte, hogy *„műsorok pénzügyi sikerének egyik titka, hogy a nagy anyagi áldozattal járó befektetést elkerülik, „amatőr” szereplőket vesznek igénybe, akik viszont felbecsülhetetlen értékű „árut”, saját személyiségüket (testüket és szellemüket) bocsják a műsorszolgáltatók, mint „vevők” önkényességig szabad rendelkezésére. A résztvevők sokszor nemcsak saját jelenlegi magánszférájukat, legintimebb érzéseiket, gondolataikat, titkaikat árusítják ki, hanem a múltjukat és a jövőjüket is, néha még családjukét, ismerőseikét is.”* A biztos a problémakör tanulmányozása során arra az álláspontra jutott, hogy *„valóságshow jelenség olyan komplex társadalmi probléma — már a jelenben is, de a jövőre vetítve még inkább —, amely az egyre súlyosabb mértékű, emberi méltóságot és más alapvető jogokat érintő visszásságok miatt az alkotmányos értékrendszert az eddigieknél hatékonyabban védő, elmélyült tartalmú állásfoglalásokat tesz szükségessé az alkotmányos intézmények részéről.”* Úgy véljük, hogy a házasságkötésre vonatkozó alapjogra ugyanúgy vonatkoztathatók azok a visszásságok, amelyek az alapvető emberi jog védelmével kapcsolatban már kifejezésre kerültek a valóságshow-k kapcsán.

Az ÖsszeEsküvők nézettsége

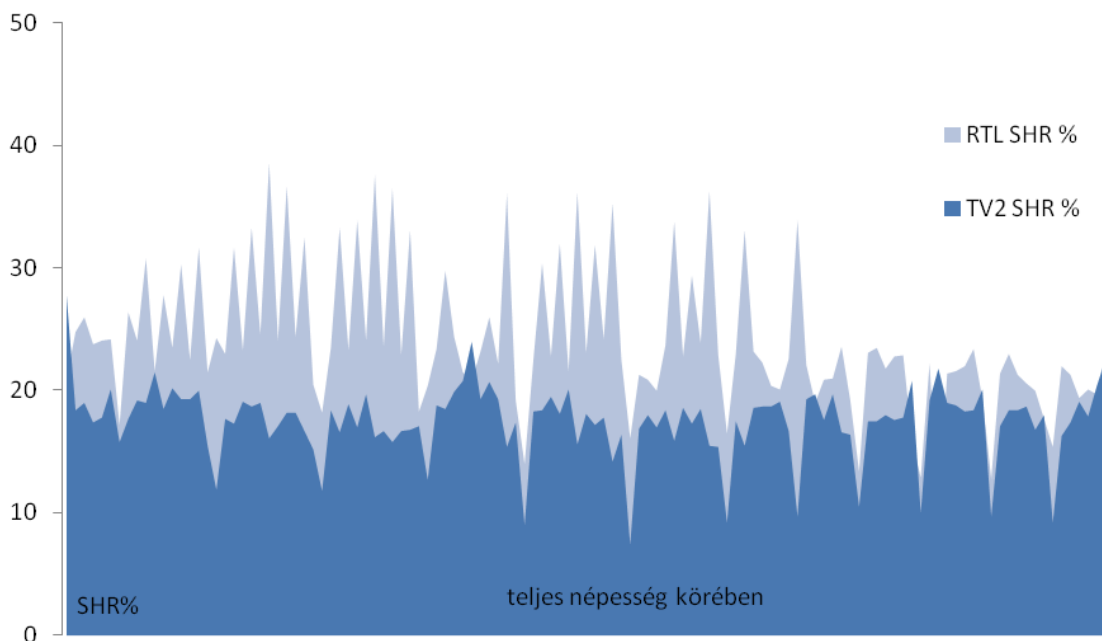
A TV2 óriási elvárásokkal kezdte meg az „anyósreality” sugárzását, tekintettel arra, hogy a formátum kiemelkedő nézettséget hozott eredeti hazájában. (Törökországban 71 százalékos közönségaránnyal futott.) Ennek ellenére a magyar közönség nem fogadta kitörő lelkesedéssel a műsort. Bár az első héten még kedvezőbb eredményeket hozott, és a nézők mintegy ötöde választotta az *ÖsszeEsküvőket* az aktuális kínálatból, vagyis átlagosan háromszázezer 18-49 év közötti néző követte az eseményeket. Az érdeklődés a 4-17 éves

³ Sári János, Somody Bernadett (2008) Alapjogok. Osiris Kiadó, Budapest.

⁴ Miklósi Ramóna (2010) A házasság védelmének elméleti alapjai a magyar alkotmányban [egyetemi szakdolgozat]. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest.

korosztály körében hasonlóan alakult, és a 20 százalékos közönségarányt csak ritkán haladta meg a nézettség. A kezdeti lelkesedés után azonban csökkenés, majd hosszú stagnálás következett be, és a reality többnyire alulmaradt az RTL Klub konkurens műsorainak nézettségéhez képest.

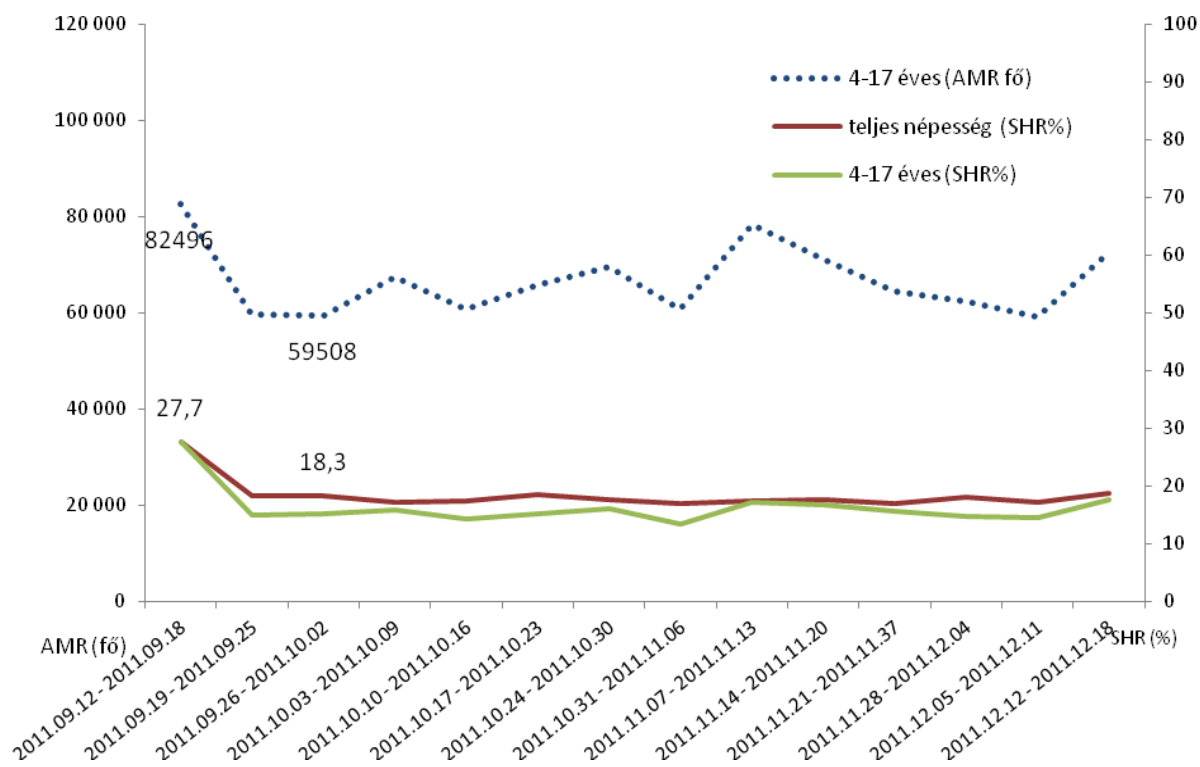
4. ábra: A nézettségi verseny alakulása az ÖsszeEsküvők alatt



A TV2 végül komoly döntésre szánta el magát, és a 2011. november 10-i adásban új szereplőként Alekosz és édesanyja, Vája asszony is beköltözött a rezidenciára. A vőlegény- és menyasszonyjelöltek kezdeti öröme némiképp mérséklődött, amikor kiderült, hogy Alekosz a játék teljes értékű tagjaként, férjjelöltként kapcsolódott be a versenybe. Alekosz „csatornaváltását” élénk érdeklődés kísérte a sajtó részéről, mivel a VV4. győztesét hatályos szerződés kötötte az RTL Klubhoz⁵, valamint a széria nyerteseként élvezte az ezzel járó előnyöket, így a győztesnek járó pénzdíjat, autót és lakást is. Alekosz átigazolása minden bizonnyal azt a célt szolgálta, hogy a csatorna nagyobb nézőtábort verbuváljon a valóságshow-jának, amely átmenetileg meg is valósult, a közönségarányban azonban nem hozott változást. Alekosz szerepeltetése később sem bizonyult sorsfordítóknak, a műsor nézettségén nem tudott lendíteni. A közönségarány a kezdeti lelkesedést követően rendre 20 százalék alatt maradt a 4-17 éves korosztály és a teljes népesség körében egyaránt.

⁵ http://comment.blog.hu/2011/11/10/alekosz_bekoltozik_az_osszeeskuvokbe

5. ábra: Az ÖsszeEsküvők című műsorszám főműsoridős adásainak nézettsége



Esküdj!

Az *ÖsszeEsküvők* éjszakai kiadása 18 éven aluliak számára nem ajánlott jelzéssel került adásba, és a szexuális tartalmak mentén tematizálta a történéseket. A szabad szájú műsorvezető, Majka meghívott vendégekkel beszélgetett a lakókról, valamint a játékosokhoz kapcsolható, vagy egyáltalán nem kapcsolható szexuális tartalmakról. A témában folytatott rendszeres vizsgálat az *Esküdj!* adásaira is kiterjedt, valamint számos panasz is indokolta az epizódok ellenőrzését. A korábbiak során már utaltunk rá, hogy a panaszok a jó ízlés hiányát kérték számon a műsortól, és az adás teljes megszüntetése érdekében írtak a Hatóságnak.

Tapasztalataink szerint a műsor középpontjában a szexuális témák álltak, amelyek legtöbbször rendkívül közönséges és ízléstelen módon bontakoztak ki. A meghívott vendégek (ex-pornósztár, rúdtáncos, transzvesztita) szintén a témák erotikus jellegét voltak hivatottak hangsúlyozni. A beszélgetések során olyan ügyek játszották a főszerepet, mint a fiúk nemi szervének méretére való következtetések, a maszturbáció, valamint az orális kielégülés. A műsorvezető több ízben is kifogásolta, hogy az adásokban szerelmespárok kezdtek kialakulni még az előtt, hogy a jelöltek „végig próbálgatták” volna egymást, ahogy – meglátása szerint - az a műsor alapkonceptiója volt. A műsor a vizuális tartalmakat tekintve főleg a rezidencián történekből táplálkozott, bemutatták a fiúk maszturbációját, visszafogottabb szexuális együttléteket, amelyekből aztán a stúdióban messzemenő következtetéseket vontak le. Ugyanakkor olyan tartalmak is megjelentek, amelyek nem, vagy csak nagyon lazán voltak a műsorhoz kapcsolhatók, s inkább a műsorvezető és vendégei szórakoztatását szolgálták. Például Majka az egyik vendégével XXL-es kotont húzott egy banánra, majd a habtejszínűs flakonra, amiből később habot nyomtak az óvszerbe. A műsor kétségtelenül legundorítóbb pillanatai között szerepelt Marci egyik önkielégítése, amely során az esemény eredményét a kilincsre kente, hogy így bosszantsa fel a társait. Peti bele is nyúlt az ondóba, amin Marci és a műsorvezető is remekül szórakozott. A jelenet az internetes felületeken is megjelent, amelyet „a magyar

valóságshow-történet leggusztustalanabb jelenetének” minősítettek.⁶ A rendkívül közönséges szegmens minden valószínűség szerint sérthette a közízlést, ugyanakkor a szexualitásról illetve a nemiségről szóló nyílt, olykor természetes és obszcén megnyilatkozások az alkalmazott 18-as korhatár-kategóriából és a késői közzétételből fakadóan nem indokolták a műsorszám szankcióját.

A fentieket figyelembe véve kijelenthető, hogy a kifogásolt adásokban megjelenő témák rendkívül ízléstelenek és közönségesek voltak. A rendhagyó részletek unikális volta azonban nem érte el azt a szintet, ami a magasabb korhatári kategóriába történő átsorolást indokolta volna. Bár törvénysértést nem lehetett megállapítani, fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a valóságshow-k történetének egyik legízléstelenebb műsorát sugározta éjszakánként a televízió. Ehhez nem csak a bemutatott tartalmak szolgáltatták az alapot, hanem a rendkívül vulgáris, minden tabut nélkülöző és ízléstelen műsorvezetői működés még tovább rontotta a műsor színvonalát - amennyiben ez egyáltalán lehetséges.

Konklúzió

Hosszú kihagyást követően a TV2 is bekapcsolódott a valóságshow közvetítésbe, és három hónapon keresztül sugározta az *ÖsszeEsküvők* című „anyósreality-t”. A formátum újnak számított hazánkban, ezért a sugárzást a készítőik részéről hatalmas várakozás előzte meg. A rendszeres vizsgálat eredményeképpen hét adással kapcsolatban vélelmeztük a kiskorúak védelmével kapcsolatos törvényi rendelkezések megsértését. A kiskorúakra különösen káros szegmensek megjelenéséről „barométer” segítségével próbáltunk naprakészen reagálni. A műsorszámokban leginkább problémásnak a szexuális tartalom megjelenése, a veszekedések, verbális fenyegetések halmozott bemutatása, valamint az alkoholfogyasztás túlzott mértékű jelenléte bizonyult. A törvényi rendelkezések megsértésén túl nehezményeztük az éjszakai műsorsávban sugárzott *Esküdj!* című műsorszámában megjelenő rendkívül ízléstelen és közönséges témákat, valamint a bemutatásuk módját. Továbbá felhívtuk a figyelmet arra a tényre, hogy míg a korábbi társskereső valóságshow-kban a győztes párok csupán szimbolikus jellegű fogadalmat tettek egymásnak, jelen esetben a szerelmespár csak a hivatalos esküvői szertartás lebonyolítása után vehette birtokba a győztesnek járó juttatásokat.

A Médiatanács eddig három határozatában állapított meg törvénysértést az *Összeesküvők* című műsorszám vonatkozásában.

A Médiatanács 110/2012. (I. 18.) számú határozatában megállapította, hogy az MTM-SBS Televízió Zrt. médiaszolgáltató a TV2 csatornáján 2011. október 3-án és 4-én 19 óra 15 perces kezdettel sugárzott *Összeesküvők* című műsorszámával megsértette a műsorszám korhatár-kategóriába sorolására és közzétételére vonatkozó törvényi előírásokat, ezért a Médiaszolgáltatót ötszázezer forint bírsággal sújtotta. A Médiatanács ugyanezen határozatában megállapította továbbá, hogy a Médiaszolgáltató 2011. október 3-án és 4-én az *Összeesküvők* című műsorszám műsorelőzeteseinek összesen huszonöt alkalommal, 21 órát megelőzően történt sugárzásával megsértette a műsorelőzetesek közzétételére vonatkozó törvényi előírást is, ezért a Médiaszolgáltatót további ötszázezer forint bírság megfizetésére kötelezte.

A Médiatanács 111/2012. (I. 18.) számú határozatában megállapította, hogy a Médiaszolgáltató a TV2 csatornáján 2011. október 21-én sugárzott *Összeesküvők* című műsorszámával megsértette a termékmegjelenítésre vonatkozó azon törvényi rendelkezést, mely szerint a termékmegjelenítést tartalmazó műsorszámok nem hívhatnak fel közvetlenül áru megvásárlására vagy bérlésére, illetve szolgáltatás igénybevételére, amely miatt felhívta

⁶ http://comment.blog.hu/2011/10/17/a_magyar_valosagshow_tortenet_leggusztustalanabb_jelenete_a_tv2_e_18

a Médiaszolgáltatót a jogszerű magatartás tanúsítására, illetve a jövőbeni jogsértésektől való tartózkodásra. A Médiatanács ugyanezen határozatában megállapította továbbá, hogy a Médiaszolgáltató ugyanezen műsorszámával megsértette a termékmegjelenítésre vonatkozó azon törvényi rendelkezést is, mely szerint a termékmegjelenítést tartalmazó műsorszámok nem adhatnak a műsor tartalmából egyébként nem következő, indokolatlan hangsúlyt a megjelenített terméknek, amely miatt a Médiaszolgáltatót ötvétezer forint bírság megfizetésére kötelezte.

A Médiatanács 321/2012. (II. 15.) számú határozatában megállapította, hogy a Médiaszolgáltató a TV2 csatornáján 2011. november 3-án és 4-én 19 óra 15 perces és 19 óra 20 perces kezdettel sugárzott *Összeesküvők*, valamint a 2011. november 4-én 21 óra 22 perces kezdettel közzétett *Összeesküvők – Összeecsapás* című műsorszámával megsértette a műsorszám korhatár-kategóriába sorolására és a közzétételére vonatkozó törvényi előírásokat, ezért a Médiaszolgáltatót kétmillió-ötszázézer forint bírsággal sújtotta. A Médiatanács ugyanezen határozatában megállapította továbbá, hogy a Médiaszolgáltató TV2 csatornáján 2011. november 3-án és 4-én sugárzott *Összeesküvők* című műsorszámok műsorelőzeteseinek összesen negyvenkét alkalommal, 21 órát megelőzően történt bemutatásával megsértette a műsorelőzetesek közzétételére vonatkozó törvényi előírást is, ezért a Médiaszolgáltatót egymillió-ötszázézer forint bírság megfizetésére kötelezte.

A Médiatanács 88/2012. (I. 11.) számú végzésében a TV2 által 2011. november 10-én 19 óra 15 perces kezdettel sugárzott *Összeesküvők* című műsorszám kapcsán, 378/2012. (II. 22.) számú végzésében pedig a TV2 által 2011. november 27-én sugárzott *Összeesküvők – Heti összefoglaló* című műsorszám kapcsán a műsorszámok korhatár-kategóriába sorolására és a közzétételére vonatkozó törvényi előírás megsértése miatt, valamint előzeteseinek nem megfelelő időpontban történt sugárzása miatt hatósági eljárást indított a Médiaszolgáltatóval szemben. A Médiatanács 414/2012. (II. 29.) számú végzésében a folyamatban lévő két hatósági eljárást a Médiaszolgáltató azonossága és az eljárás összefüggő tárgya miatt egyesítette.

A Médiatanács az *Esküdj!* című műsorszám kapcsán is tapasztalt törvénysértést. 384/2012. (II. 22.) számú határozatában megállapította, hogy a Médiaszolgáltató a 2011. november 4-én sugárzott *Esküdj!* című műsorszámával megsértette a burkolt kereskedelmi közlemény közzétételének tilalmára vonatkozó rendelkezést, amely miatt felhívta a Médiaszolgáltatót a jogszerű magatartás tanúsítására, illetve a jövőbeni jogsértésektől való tartózkodásra.